

DOSTOSOWANIE WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH DO INDYWIDUALNYCH POTRZEB I MOŻLIWOŚCI PSYCHOFIZYCZNYCH UCZNIÓW

Dostosowanie wymagań edukacyjnych następuje na podstawie:

1. orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego oraz ustaleń zawartych w indywidualnym programie edukacyjno-terapeutycznym;
2. orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania;
3. opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, o specyficznych trudnościach w uczeniu się;
4. innej opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, wskazującej na potrzebę takiego dostosowania;
5. rozpoznania indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia dokonanego przez nauczycieli i specjalistów (dotyczy uczniów objętych w szkole pomocą psychologiczno - pedagogiczną);
6. opinii lekarza o ograniczonych możliwościach wykonywania przez ucznia określonych ćwiczeń fizycznych na zajęciach wychowania fizycznego.

Dostosowanie wymagań powinno dotyczyć głównie form i metod pracy z uczniem, zdecydowanie rzadziej treści nauczania (wszyscy uczniowie realizują tę samą podstawę programową); nie może polegać na takiej zmianie treści nauczania, która powoduje obniżanie wymagań wobec uczniów z normą intelektualną; nie oznacza pomijania haseł programowych, tylko ewentualne realizowanie ich na poziomie wymagań koniecznych lub podstawowych; nie może prowadzić do zejścia poniżej podstawy programowej, a zakres wiedzy i umiejętności powinien dać szansę uczniowi na sprostanie wymaganiom kolejnego etapu edukacyjnego.

KATALOG DOSTOSOWAŃ WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH

1. UCZNIOWIE O INTELIGENCJI NIŻSZEJ NIŻ PRZECIĘTNA

Objawy zaburzeń: trudność w selekcji i wybraniu najważniejszych treści (tendencja do pamięciowego uczenia się wszystkiego po kolei); problem z zapamiętywaniem dat, nazwisk, nazw, nieumiejętność przekrojowego wiązania faktów i informacji; trudności z wykonywaniem bardziej złożonych działań, problem z rozumieniem treści zadań, potrzeba większej ilości czasu na zrozumienie i wykonanie zadania; trudność z wewnętrzną organizacją nowo nabytej wiedzy i integrowaniem jej z już posiadaną (stąd wolne tempo uczenia się); trudność z generalizowaniem wiedzy oraz wykorzystywaniem jej w różnych dziedzinach; problem z opanowaniem materiału o charakterze abstrakcyjnym (ze względu na bardzo słabą pamięć krótkotrwałą dzieci te zdecydowanie łatwiej pracują i uczą się na materiale konkretnym, obrazowym, stąd ważne wykorzystywanie TIK).

Ogólne zasady postępowania z uczniem o inteligencji niższej niż przeciętna:

- omawianie niewielkich partii materiału i o mniejszym stopniu trudności;
- pozostawianie więcej czasu na jego utrwalenie;
- podawanie poleceń w prostszej formie;
- unikanie trudnych, czy bardzo abstrakcyjnych pojęć;
- częste odwoływanie się do konkretnego, przykładu;
- unikanie pytań problemowych, przekrojowych;
- wolniejsze tempo pracy;
- szerokie stosowanie zasady pogłębienia;
- odrębne instruowanie dzieci;
- zadawanie do domu tyle, ile dziecko jest w stanie wykonać samodzielnie.

JĘZYK POLSKI

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- zmniejszanie ilości, stopnia trudności i obszerności zadań;
- dzielenie materiału na mniejsze partie, wyznaczanie czasu na ich opanowanie i odpytywanie;
- wydłużanie czasu na odpowiedź, na przeczytanie lektury;

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

- wprowadzanie dodatkowych środków dydaktycznych np. ilustracje, ruchomy alfabet
- odwoływanie się do znanych sytuacji z życia codziennego;
- formułowanie pytań w formie zdań o prostej konstrukcji, powołujących się na ilustrujące przykłady;
- częste podchodzenie do ucznia w trakcie samodzielnej pracy w celu udzielania dodatkowej pomocy, wyjaśnień;
- zajęcia w ramach zespołu dydaktyczno-wyrównawczego, gdzie szczególnie u młodszych dzieci należy oprócz wyjaśniania bieżących zagadnień programowych usprawniać funkcje poznawcze (zajęcia dodatkowe są niezbędne, bowiem dziecko z inteligencją niższą niż przeciętna nie jest w stanie opanować tych umiejętności tylko dzięki pracy na lekcji i samodzielnej nauce własnej w domu);
- należy zezwolić na dokończenie w domu niektórych prac wykonywanych na lekcjach;
- dyktanda przeprowadzać indywidualnie w wolniejszym tempie, gdyż dzieci te często nie nadążają za klasą;
- potrzeba większej ilości czasu i powtórzeń na opanowanie materiału.

JĘZYKI OBCE

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- zmniejszanie ilości słówek do zapamiętania;
- pozostawianie większej ilości czasu na ich przyswojenie;
- odpytywanie po uprzedzeniu, kiedy i z czego dokładnie uczeń będzie pytany;
- wymagania w wypowiedzianiu się na określony temat ograniczyć do kilku krótkich, prostych zdań;
- nie wyrywanie do natychmiastowej odpowiedzi, przygotowanie dziecka poprzez zastanowienie się i przypomnienie słówek, zwrotów;
- odpytywanie po uprzedzeniu, kiedy i z czego dokładnie uczeń będzie pytany;
- dawanie dziecku więcej czasu na opanowanie określonego zestawu słówek,
- ograniczanie materiału teoretycznego,
- dostosowanie kart pracy, sprawdzianów (w razie potrzeby);
- sprawdziany oraz testy powinny zawierać na ogół zadania zamknięte, wymagające krótkiej odpowiedzi (rozwiązanie w formie pojedynczego słowa), uzupełnianie zdań podanymi słowami, zadania typu prawda, fałsz, dopasowywanie wyrazów,
- w związku z ogromnym problemem pisania ze słuchu, dokładnie ustalić z uczniem zasób słów do nauczenia na pamięć (by mógł zaliczać je partiami);
- upewniać się, czy uczeń zapisał zadanie domowe, dać zakres materiału do nauki (sprawdziany itp.);
- zachęcać do prowadzenia własnego słownika;
- tłumaczyć kontekst zdań i wypowiedzi, aby uczeń mógł zrozumieć ich sens.

MATEMATYKA

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- częste odwoływanie się do konkretnego (np. graficzne przedstawianie treści zadań), szerokie stosowanie zasady pogłębienia;
- omawianie niewielkich partii materiału i o mniejszym stopniu trudności (pamiętając, że obniżenie wymagań nie może zejść poniżej podstawy programowej);
- podawanie poleceń w prostszej formie (dzielenie złożonych treści na proste, bardziej zrozumiałe części);
- wydłużanie czasu na wykonanie zadania;
- podchodzenie do dziecka w trakcie samodzielnej pracy, w razie potrzeby udzielenie pomocy, wyjaśnień, mobilizowanie do wysiłku i ukończenia zadania;
- zadawanie do domu tyle, ile dziecko jest w stanie samodzielnie wykonać;
- potrzeba większej ilości czasu i powtórzeń dla przyswojenia danej partii materiału.

HISTORIA

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- w związku z dużym problemem w selekcji i wyborze najważniejszych informacji z danego tematu, można wypisać kilka podstawowych pytań, na które uczeń powinien znaleźć odpowiedź, czytając dany materiał (przy odpytywaniu prosić o udzielenie na nie odpowiedzi); podobnie postępować przy powtórkach;
- pozostawianie większej ilości czasu na przygotowanie się z danego materiału (dzielenie go na małe części, wyznaczanie czasu na jego zapamiętanie i odpytywanie).

PRZYRODA, BIOLOGIA, FIZYKA, CHEMIA

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- omawianie niewielkich partii materiału i o mniejszym stopniu trudności (pamiętając, że dostosowanie wymagań nie może zejść poniżej podstawy programowej);
- podawanie poleceń w prostszej formie (dzielenie złożonych treści na proste, bardziej zrozumiałe);

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

- wydłużenie czasu na wykonanie zadania, podchodzenie do ucznia w trakcie samodzielnej pracy, w razie potrzeby udzielenie pomocy i wyjaśnień, mobilizowanie do wysiłku i ukończenia zadania;
- w związku z dużym problemem w selekcji i wyborze najważniejszych informacji z danego tematu, można wypisać kilka podstawowych pytań, na które uczeń powinien znaleźć odpowiedź czytając dany materiał (przy odpytywaniu prosić o udzielenie na nie odpowiedzi);
- pozostawianie większej ilości czasu na przygotowanie się z danego materiału (dzielenie go na małe części, wyznaczanie czasu na jego zapamiętanie i odpytywanie);
- częste odwoływanie się do konkretnych (np. graficzne przedstawianie treści zadań);
- szerokie stosowanie zasady pogłębienia;
- unikanie trudnych, czy bardzo abstrakcyjnych pojęć, unikanie pytań problemowych, przekrojowych;
- odrębne instruowanie uczniów.

Uwaga: ważne jest również, aby uczniowie dostrzegali związek między wiedzą nabywaną podczas zajęć, a jej praktycznym wykorzystywaniem w różnych sytuacjach życia codziennego; istotną sprawą jest motywowanie uczniów do pracy i systematyczne ocenianie efektów uczenia się. Nauczyciel musi zadbać o to, aby każdy uczeń miał szansę osiągnięcia sukcesu i budowania w sobie wiary we własne możliwości; kontrolowanie postępów edukacyjnych uczniów powinno przybierać zróżnicowane formy, także zabawowe, w postaci konkursów, gier dydaktycznych, itp.; w ocenianiu należy położyć nacisk na ocenę jako środek pozytywnego wzmocnienia osiągnięć.

MUZYKA, WYCHOWANIE FIZYCZNE, PLASTYKA, TECHNIKA

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- zapewnienie większej ilości ćwiczeń praktycznych, aby uczeń opanował daną sprawność (w razie potrzeby zwolnienie z wykonania ćwiczeń przerastających możliwości ruchowe ucznia/zastąpienie innym ćwiczeniem);
- wielokrotne tłumaczenie i wyjaśnianie zasad i reguł gier sportowych;
- podpowiadanie tematu pracy plastycznej czy technicznej, częste podchodzenie do ucznia, ukierunkowywanie w działaniu;
- pozwalanie na korzystanie ze śpiewników, wzorów, zapisów nutowych;
- liberalne ocenianie wytworów artystycznych ucznia;
- w ocenianiu zwracanie większej uwagi na wysiłek włożony w wykonanie zadania, niż ostateczny efekt pracy.

2. UCZNIOWIE SŁABOWIDZACY

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- właściwe umiejscowienie dziecka w klasie:
 - * zapobiegające odbłaskowi pojawiającemu się w pobliżu okna;
 - * zapewniające właściwe oświetlenie oraz widoczność;
 - * umożliwiające dogodny dostęp do tablicy (możliwość łatwego podejścia, gdy uczeń nie rozpoznaje pisma ze swojego miejsca);
- podawanie modeli i przedmiotów do obejrzenia z bliska;
- udostępnianie tekstów (np. testów sprawdzających wiedzę) w wersji powiększonej;
- ograniczanie wszelkich błyszczących powierzchni o niepożądanym odbłasku;
- unikanie podczas zapisów na tablicy kredowej kolorów ciemniejszych niż biały i żółty;
- zachęcanie ucznia do korzystania z przyborów pisarskich o ciemnej, równomiernej kresce;
- zwracanie uwagi na szybką męczliwość dziecka związaną ze zużywaniem większej energii na patrzenie i interpretację informacji uzyskanych drogą wzrokową (wydłużanie czasu na wykonanie określonych zadań);
- umożliwienie dziecku korzystania z płyt (zasobów biblioteki) z nagraniami lektur szkolnych;
- ograniczenie wymagań w zakresie kaligraficznym;
- korzystanie z map, mapek o mniejszej ilości szczegółów; przy demonstracji map, plansz i tablic z rysunkami, diagramami, schematami i tabelami zwracanie uwagi na ich czytelność, tzn. czy są one odpowiedniej wielkości, narysowane odpowiedniej grubości liniami, z odpowiednim kontrastem barwnym i kontrastem w stosunku do tła;
- w geometrii należy wprowadzać uproszczone konstrukcje z ograniczoną do koniecznych liczbą linii pomocniczych i konstrukcje geometryczne wykonywać na kartkach większego formatu niż zwykła kartka papieru;
- częste zadawanie pytań- „co widzisz?” w celu sprawdzenia i uzupełnienia słownego trafności doznań wzrokowych;
- słowne objaśnianie wszystkiego, co ma zrobić uczeń, aby w pełni mógł uczestniczyć w zajęciach.

Dostosowania dla uczniów słabowidzących i niewidomych:

- syntezyzator mowy, który zamieni czytany z podręcznika tekst w dźwięk (dziecko może używać na przykład słuchawek, by mógł korzystać z tekstu pisanego w czasie lekcji);
- drukarka brailowska, która drukuje wypukłe rysunki i tekst w systemie Braille'a (dzięki wypukłym rysunkom niewidzący może zapoznać się z ilustracjami, kształtami, materiałem spostrzeżeniowym w podobny sposób, co uczniowie widzący);
- oprogramowanie rozpoznające druk zwykły i pismo Braille'a;
- mechaniczna maszyna brailowska, która pomaga w nauce pisania brajlem;
- odpowiednie oświetlenie (lampa z regulowanym ramieniem na biurku ucznia), żaluzje, by stworzyć większy kontrast pomiędzy oświetlonym materiałem, a otoczeniem;

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

- kontrasty barwne ułatwiające poruszanie (drzwi w kontrastowym kolorze do ściany, blat biurka kontrastujący z białą kartką, skuteczne może być również oklejenie krzeseł i biurek kolorową taśmą – łatwiej rozpoznać otoczenie);
- uczeń słabowidzący może potrzebować pomocy optycznych (monookulary, lunety lornetki) do obserwacji tego co jest daleko w pomieszczeniu (np. tablicy, ekranu) i do spostrzegania obiektów na terenie szkoły lub otoczenia wokół szkoły;
- zachowanie stałego porządku wśród przedmiotów, by uczeń mógł je znaleźć;
- jasne oznaczenie ciągów komunikacyjnych, kontrastowe kolory poręczy, klamek, zabezpieczenie oszklonych drzwi poprzez naklejenie na nich kontrastujących z otoczeniem kształtów;
- czarna tablica w sali, a kreda biała, by uczeń mógł rozpoznać z pomocą kontrastu barw napisany tekst lub rysunek;
- ławka z regulacją pulpitu i zabezpieczonymi bokami, by nie spadały z niej przedmioty (uczeń może nie rozpoznawać ich krawędzi);
- jeśli nie ma w klasie stolików z ruchomymi blatami, bardzo przydatna jest podstawka do książek oraz tzw. „okienko” do czytania, czyli prostokąt ciemnego kartonu z wyciętym otworem, który pozwala widzieć tylko jedną linijkę tekstu;
- szkła optyczne, lupa i inne przyrządy pozwalające powiększyć obiekt;
- właściwe umiejscowienie dziecka w klasie: zapobiegające odblaskowi pojawiającemu się w pobliżu okna, zapewniające właściwe oświetlenie oraz widoczność;
- umożliwiające dogodny dostęp do tablicy (możliwość łatwego podejścia, gdy uczeń nie rozpoznaje pisma napisanego na tablicy ze swojego miejsca);
- ograniczanie wszelkich błyszczących powierzchni o niepożądanym odblasku;
- w pisaniu korzystanie z przyborów pisarskich o ciemnej, równomiernej kresce np. markery, mazaki, ołówki z grubym rysikiem;
- udostępnianie tekstów z czcionką powiększoną zgodnie z zaleceniem okulisty;
- w razie potrzeby korzystanie z dostosowanych podręczników pod względem formatu, czcionki i rysunków;
- podawanie modeli i przedmiotów do dłoni w celu obejrzenia z bliska i dostrzeżenia wszelkich szczegółów;
- zwracanie uwagi na szybką męczliwość dziecka związaną ze zużywaniem większej energii na patrzenie i interpretację informacji uzyskanych drogą wzrokową (wydłużanie czasu na wykonanie określonych zadań - pisanie, czytanie, liczenie, rysowanie);
- umożliwienie dziecku korzystanie z audiobooków i stron multimedialnych;
- w geometrii, technice, wprowadzanie uproszczonych konstrukcji z ograniczoną do koniecznych liczbą linii pomocniczych;
- umożliwienie uczniowi wykonywania konstrukcji geometrycznych na kartkach większego formatu (A-3,A-2);
- dodatkowe omawianie i objaśnianie zadań z treścią, którym dla lepszego zrozumienia towarzyszą odpowiednie dostosowane rysunki czy ilustracje;
- korzystanie z map o mniejszej ilości szczegółów z dostosowaną legendą i kontrastem;
- w celu sprawdzenia i uzupełnienia słownego trafności doznań wzrokowych pytać w miarę potrzeby czy zrozumiał zadania i co widzi;
- słowne objaśnianie w miarę potrzeb co ma zrobić uczeń, aby w pełni mógł uczestniczyć w zajęciach, ćwiczeniach;
- na zajęciach z wychowania fizycznego, demonstrując różne ćwiczenia fizyczne, nauczyciel musi zadbać o to aby uczniowie słabowidzący byli blisko osoby prezentującej, a uczniom niewidomym należy indywidualnie pokazać sposób wykonywania danych ćwiczeń, bezwzględnie trzeba przestrzegać zaleceń okulistycznych dotyczących wykonywania niektórych ćwiczeń fizycznych (np. gwałtowne skłony, dynamiczne podskoki itp. co może powodować utratę wzroku lub pogłębienie wady wzroku);
- ćwiczenia na lekcji geografii i biologii (z wykorzystaniem ilustracji i innych materiałów graficznych) powinny być dostosowane do możliwości percepcyjnych uczniów z uszkodzonym wzrokiem, uczniom niewidomym należy zapewnić możliwość korzystania z brajlowskich książek, rysunków wypukłych, a uczniom słabowidzącym z książek z powiększoną czcionką;
- na zajęciach z fizyki, chemii czy biologii, demonstrując różne czynności, trzeba zadbać o to, aby uczniowie słabowidzący byli blisko osoby prezentującej, a uczniom niewidomym należy indywidualnie pokazać sposób wykonania danej czynności tak, aby mógł sprawdzić to dotykiem;
- uczeń słabowidzący koncentruje się głównie na bodźcach słuchowych, co prowadzi do szybszego zmęczenia, dlatego należy pamiętać o stosowaniu przerw śródlekcyjnych lub zmianie form pracy w czasie zajęć;
- uczniowie słabowidzący powinni mieć wystarczająco dużo czasu, aby dostrzec szczegóły, ze względu na utrudnione postrzeganie, formy pracy na lekcji i zajęciach powinny być elastyczne;

3. UCZNIOWIE SŁABOSŁYSZACY

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- zapewnienie dobrego oświetlenia klasy oraz miejsca dla dziecka w pierwszej ławce w rzędzie od okna. Uczeń będąc blisko nauczyciela (od 0,5 do 1.5 m), którego twarz jest dobrze oświetlona, może słuchać jego wypowiedzi i jednocześnie odczytywać mowę z ust;
- umożliwienie dziecku odwracania się w kierunku innych kolegów odpowiadających na lekcji, co ułatwi lepsze zrozumienie ich wypowiedzi;
- mówienie do dziecka wyraźnie używając normalnego głosu i intonacji, unikanie gwałtownych ruchów głową czy nadmiernej gestykulacji;
- dbanie o spokój i ciszę w klasie, eliminowanie zbędnego hałasu w czasie zajęć;

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

- upewnianie się, czy polecenia kierowane do całej klasy są właściwie rozumiane przez dziecko niedosłyszające. W przypadku trudności zapewnienie mu dodatkowego wyjaśnienia, sformułowania inaczej polecenia, używając prostego, znanego dziecku słownictwa;
- nauczyciel zadający pytanie zwrócony w kierunku ucznia słabosłyszającego, wybieranie z opracowywanego materiału wyrazów/ hasel trudnych, które są dodatkowo wyjaśniane i częste ich powtarzanie i utrwalanie;
- dostosowanie tempa pracy do możliwości ucznia z wadą słuchu, który może mieć trudności z równoczesnym wykonywaniem kilku czynności w tym samym czasie (nie jest w stanie słuchać nauczyciela - co wymaga obserwacji jego twarzy - jednocześnie otworzyć książkę na odpowiedniej stronie i odnaleźć wskazane ćwiczenie);
- w czasie lekcji wskazane jest używanie jak najczęściej pomocy wizualnych i tablicy (m.in. zapisanie nowego tematu, nowych i ważniejszych słów, dat na lekcji historii itp.);
- przygotowywanie uczniowi z niedosłuchem planu pracy na piśmie opisującego zagadnienia poruszane na lekcji;
- aktywizowanie dziecka do rozmowy poprzez zadawanie prostych pytań, podtrzymywanie jego odpowiedzi przez dopowiadanie pojedynczych słów, umowne gesty, mimiką twarzy;
- zwracanie się do dziecka niesłyszającego, zadawanie pytań w celu zmobilizowania go do lepszej koncentracji uwagi i ułatwienia mu lepszego zrozumienia tematu;
- czytanie lektury z pomocą rodziców lub czytanie tylko wskazanego rozdziału (dla ułatwienia zrozumienia treści, nauczyciel może podać pytania pomocnicze, na które dziecko powinno przygotować odpowiedzi – czytając wcześniej lekturę);
- stosowanie ćwiczenia w pisaniu ze słuchu tylko wyrazów lub zdań, wcześniej z dzieckiem utrwalonych, w oparciu o znane mu słownictwo.

Jeżeli pisanie ze słuchu sprawia dziecku niedosłyszającemu duże trudności można je zastąpić inną formą ćwiczeń w pisaniu.

Mogą to być ćwiczenia polegające na :

- * układaniu zdania z podanej rozsypanki wyrazowej do treści obrazka;
- * przepisywaniu zdań z uzupełnieniem „luk” odpowiednimi wyrazami;
- * porządkowaniu loteryjki gramatyczno - ortograficznej z utrwaleniem znanych zasad pisowni i zwrotów gramatycznych dobieraniem odpowiednich wyrazów, uwzględniając ich rodzaj, osobę, liczbę;

- nieuwzględnianie przy ocenie prac pisemnych dziecka błędów wynikających z niedosłuchu, one nie powinny obniżyć ogólnej oceny pracy (błędy mogą stanowić dla nauczyciela podstawę, do podjęcia z dzieckiem dalszej pracy samokształceniowej i korekcyjnej oraz ukierunkowania rodziców do dalszej pracy w domu);
- ocenianie błędów w pisowni w formie opisowej, udzielając dziecku wskazówek do sposobu ich poprawienia;
- wydłużanie czasu na opanowanie koniecznych i podstawowych wiadomości zawartych w programie nauczania;
- przy ocenie osiągnięć ucznia z wadą słuchu należy szczególnie doceniać własną aktywność i wkład pracy ucznia, a także jego stosunek do obowiązków szkolnych (systematyczność, obowiązkowość, dokładność).

4. UCZNIOWIE Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ RUCHOWĄ

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- zniesienie barier architektonicznych (w szkole ogólnodostępnej możemy jedynie mówić o ich ograniczeniu);
- dostosowanie miejsca pracy m.in. tak, aby uczeń mógł przyjąć niemęczącą, prawidłową pozycję siedzącą;
- dostosowanie i zmodyfikowanie pomocy szkolnych tak, by uczeń mógł z nich w pełni korzystać;
- oferowanie dziecku na zajęciach lekcyjnych gotowych formatków wykresów, tabel oraz modeli tak, aby mogło je ono same wypełnić, bez konieczności rozrysowywania całego schematu;
- ograniczenie wymagań w zakresie kaligraficznym;
- jeśli uczeń ze znaczną niepełnosprawnością ruchową ma szczególne trudności z realizacją standardów wymagań związanych z umiejętnościami wykonawczymi, to część tych umiejętności powinna być przełożona z formy "potrafi wykonać" na "wie, jak wykonać";
- zachęcanie dziecka do podejmowania częstych interakcji społecznych i zawierania przyjaźni;
- dawanie okazji do wykazywania się samodzielnością;
- budowanie adekwatnej samooceny i realistycznych aspiracji.

5. UCZNIOWIE Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ W STOPNIU LEKKIM

Objawy zaburzeń: obniżona zdolność koncentracji uwagi, uwaga jest krótkotrwała, mało podzielna i łatwo ulega zakłóceniu, zaburzenie orientacji przestrzennej, niski poziom sprawności grafomotorycznej, wolniejsze tempo pracy, zaburzenia rozumienia znaczenia wypowiedzi, zaburzenia analizy i syntezy (wzrokowej, słuchowej, wzrokowo-słuchowej), trudności w rozpoznawaniu liter oraz w czytaniu, trudności w rozumieniu przeczytanego tekstu, istotnie zaburzony poziom rozumienia wszelkich reguł, zasad, definicji, utrudnione tworzenie pojęcia liczby, ograniczenia procesów pamięciowych, brak zrozumienia treści zadań tekstowych i trudności w ich rozwiązywaniu, trudności w orientowaniu się w stosunkach czasowych i posługiwaniu się nimi, kłopoty w powiązaniu nowych informacji z poprzednio zapamiętanymi, słaby poziom stosowania umiejętności w praktyce, mała samodzielność w wykonywaniu zadań, często występująca nadpobudliwość psychoruchowa lub

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

zahamowanie, brak krytycyzmu, trudności w antycypacji zachowań, impulsywność, podatność na negatywne wpływy otoczenia, niski poziom motywacji, mała wrażliwość na potrzeby innych, częste przejawy agresji.

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- postrzeganie konkretnego ucznia bez presji wymogów programowych, z założeniem, że obowiązująca jest podstawa programowa, a nie wybrane przez nauczycieli programy nauczania;
- zredukowanie do niezbędnego minimum tematyki o wysokim stopniu abstrakcji;
- nauczanie oparte na konkretach, ciągle odwoływanie się do doświadczenia dziecka - stosowanie metod poglądowych:

- * umożliwianie korzystania z różnorodnych pomocy dydaktycznych (plakaty, plansze, kalkulator, liczniki);
- * wykorzystywanie zasobów multimedialnych, ułatwiających skupienie uwagi;
- * jak najczęstsze korzystanie z modeli, konkretów, okazów, liczmanów, przedmiotów możliwych do bezpośredniego poznania, w drugiej kolejności ze słowa mówionego, zaś najrzadziej z tekstu do przeczytania;
- * przedstawianie zagadnień na konkretnych przykładach odwołujących się do wydarzeń bliskich dziecku podczas omawiania treści o charakterze abstrakcyjnym, wymagających logicznego myślenia;

- stosowanie przystępnych instrukcji wykonania zadania - obrazkowej, obrazkowo - słownej, multimedialnej;
- troska o przystępność języka: instrukcje krótkie, jednoznaczne i zrozumiałe, zwięzłe i precyzyjne komunikaty słowne;
- dokładne instruowanie wstępne, ciągle dostarczanie wskazówek w trakcie pracy, stosowanie powtórzeń, ograniczanie instrukcji słownych na rzecz słownopokazowych, ciągła kontrola działań ucznia; - ciągle upewnianie się, czy uczeń rozumie treść zadania;
- stosowanie metod i oddziaływań na ucznia, które spowodują jego rzeczywiste zainteresowanie zadaniem, np. przygotowanie krótkich tekstów do czytania (z wyraźnym oznaczeniem najważniejszych fragmentów) lub treści zadań matematycznych wykorzystujących hobby lub fascynacje dziecka; tworzenie map myśli jako sposób notowania treści lekcji;
- opracowanie zindywidualizowanych materiałów pozwalających uczniowi na wielostronne przyswajanie treści edukacyjnych w sposób interesujący i dostosowany do jego preferencji;
- ułatwianie dziecku wykonanie zadania i opanowanie danej umiejętności poprzez dzielenie jej na etapy;
- rozwijanie strategii pamięciowych ucznia oraz kompensowanie braków w tym zakresie (np. nauka tworzenia notatek obrazkowych przedstawiających sekwencje niezbędnych kroków do rozwiązania zadania, określających elementy pracy, którą należy przygotować);
- wykorzystywanie umownych znaków porządkujących pracę na lekcji, np. kolorowe karteczki, symbole (piktogramy), a także możliwe do wykorzystania symboliczne rysunki z systemów komunikacji alternatywnej;
- włączanie ucznia do prac na terenie klasy, szkoły - zwłaszcza takich, w których może osiągać sukcesy, jak np. pełnienie różnych dyżurów, wykonywanie prac porządkowych, prace ogrodnicze, prowadzenie hodowli i inne;
- umożliwianie pracy w małych grupach, korzystania ze wsparcia i kompetencji kolegów;
- stosowanie zasady stopniowania trudności - rozpoczynanie od rzeczy prostych;
- praca dydaktyczna, polegająca przede wszystkim na nauczaniu czynnościowym, opartym na działaniu ucznia, jego aktywności, zaangażowaniu, przeżywaniu, odkrywaniu i poznawaniu;
- większy nacisk na ćwiczenia w mówieniu, mające zastosowanie w sytuacjach dnia codziennego niż na ćwiczenia w pisaniu;
- niezależnie od etapu kształcenia i poziomu abstrakcji matematycznej wykonywanie czynności konkretnych, wyobrażonych i abstrakcyjnych;
- w odniesieniu do uczniów w młodszym wieku szkolnym położenie dużego nacisku na dostarczanie im jak największej ilości doświadczeń z zakresu manipulowania przedmiotami, porównywania, przeliczania konkretów, orientacji w przestrzeni w celu ułatwienia nabywania umiejętności matematycznych;
- ukazywanie związku między wiedzą nabywaną podczas zajęć, a jej praktycznym wykorzystywaniem w różnych sytuacjach życia codziennego;
- stwarzanie sytuacji pozwalających na systematyczne powtarzanie opanowanych umiejętności; wydłużenie czasu pracy lub skracanie zadań do niezbędnych elementów;
- przygotowywanie dla ucznia sprawdzianów o niższym stopniu trudności, akcentujących umiejętności praktyczne;
- zindywidualizowanie sposobu i kryteriów oceniania ucznia;
- zwracanie głównej uwagi na postęp, a nie wyłącznie efekty;
- branie pod uwagę możliwości ucznia, jego ograniczeń, zainteresowań, właściwego dla niego tempa pracy;
- wzmacnianie u ucznia poczucia własnej wartości w czasie zajęć w grupie i indywidualnych rozmów.

Sposoby dostosowań edukacyjnych na językach obcych:

- nie wrywanie do natychmiastowej odpowiedzi, przygotowanie dziecka poprzez zastanowienie się i przypomnienie słówek, zwrotów;
- odpytywanie po uprzedzeniu, kiedy i z czego dokładnie uczeń będzie pytany;
- dawanie dziecku więcej czasu na opanowanie określonego zestawu słówek,
- ograniczanie materiału teoretycznego,
- dostosowanie kart pracy, sprawdzianów (w razie potrzeby);

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

- sprawdziany oraz testy powinny zawierać na ogół zadania zamknięte, wymagającej krótkiej odpowiedzi (rozwiązanie w formie pojedynczego słowa), uzupełnianie zdań podanymi słowami, zadania typu prawda, fałsz, dopasowywanie wyrazów,
- w związku z ogromnym problemem pisania ze słuchu, dokładnie ustalić z uczniem zasób słów do nauczenia na pamięć (by mógł zaliczać je partiami);
- upewniać się, czy uczeń zapisał zadanie domowe, dać zakres materiału do nauki (sprawdziany itp.);
- zachęcać do prowadzenia własnego słownika;
- tłumaczyć kontekst zdań i wypowiedzi, aby uczeń mógł zrozumieć ich sens.

6. UCZNIOWIE Z AUTYZMEM

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- zminimalizowanie lub całkowite wyeliminowanie elementów rozpraszających;
- posadzenie ucznia blisko nauczyciela;
- zachowanie schematu pracy i stałości działań edukacyjnych (np. zajmowanie tej samej ławki lub stolika podczas zajęć);
- opracowanie planu codziennych zajęć i każdorazowe zapoznanie z nim ucznia;
- wcześniejsze informowanie o zmianach np. w rozkładzie zajęć lekcyjnych, uprzedzanie o zastępstwach na lekcjach, wyjściach, wizytach nowych osób. Informowanie, w jaki sposób trzeba się zachować w nowej sytuacji;
- wyraźne zaznaczanie końca określonej aktywności, zabawy, zadania, zanim przejdzie się do następnych;
- kierowanie poleceń indywidualnie do dziecka (zwracanie się do niego po imieniu; właściwe używanie zaimków osobowych Ja i Ty);
- podczas rozmowy używanie prostego i jednoznacznego języka; wyjaśnianie metafor i przenośni, wyrazów bliskoznacznych, żartów lub dowcipów użytych podczas prowadzenia lekcji; popieranie informacji słownej gestami, mimiką;
- uzupełnianie rysunkiem, zdjęciem, filmem lub modelem przekazywanych podczas lekcji treści abstrakcyjnych;
- w razie potrzeby wydłużanie czasu przeznaczonego na wykonywanie poszczególnych zadań i prac pisemnych;
- dzielenie trudniejszego lub dłuższego zadania na kilka części;
- sprawdzanie zrozumienia czytanego tekstu poprzez zadawanie dodatkowych pytań: Co się wydarzyło? Gdzie? Kiedy? Dlaczego? itp.;
- dostosowywanie pomocy dydaktycznych i treści zadań do zainteresowań ucznia (np. obliczanie różnicy czasu na podstawie rozkładów jazdy);
- wykorzystywanie wąskich zainteresowań i fachowej wiedzy ucznia podczas prowadzenia lekcji;
- na lekcjach wychowania fizycznego unikanie aktywności ruchowej związanej z rywalizacją. Dbanie o losowe przydzielanie do grup (dzieci autystyczne są mniej sprawne i niezgrabne ruchowo, a dodatkowo mają problemy z graniem zespołowym, co sprawia, że są pomijane lub niechętnie wybierane);
- w sytuacji wzburzenia lub zdenerwowania umożliwienie pobytu w spokojnym, cichym miejscu, np. bibliotece, gabinecie pedagoga;
- ignorowanie i niereagowanie na zachowania prowokacyjne (np. płacz, plucie, krzyk). Dziecko powinno wykonać wyznaczone zadanie pomimo takich zachowań;
- częste przypominanie o normach i zasadach funkcjonowania społecznego oraz chwalenie i nagradzanie za ich przestrzeganie;
- niezadawanie pytań "dlaczego to zrobiłeś?", ale opisywanie co nam się nie podoba w zachowaniu, czego oczekujemy i nazywanie emocji;
- opracowanie sposobów radzenia sobie z emocjami w kategorii akceptowane - nieakceptowane.

Sposoby dostosowań edukacyjnych na językach obcych:

- nie wrywanie do natychmiastowej odpowiedzi, przygotowanie dziecka poprzez zastanowienie się i przypomnienie słówek, zwrotów;
- odpytywanie po uprzedzeniu, kiedy i z czego dokładnie uczeń będzie pytany;
- dawanie dziecku więcej czasu na opanowanie określonego zestawu słówek,
- ograniczanie materiału teoretycznego,
- dostosowanie kart pracy, sprawdzianów (w razie potrzeby);
- sprawdziany oraz testy powinny zawierać na ogół zadania zamknięte, wymagającej krótkiej odpowiedzi (rozwiązanie w formie pojedynczego słowa), uzupełnianie zdań podanymi słowami, zadania typu prawda, fałsz, dopasowywanie wyrazów,
- w związku z ogromnym problemem pisania ze słuchu, dokładnie ustalić z uczniem zasób słów do nauczenia na pamięć (by mógł zaliczać je partiami);
- upewniać się, czy uczeń zapisał zadanie domowe, dać zakres materiału do nauki (sprawdziany itp.);
- zachęcać do prowadzenia własnego słownika;
- tłumaczyć kontekst zdań i wypowiedzi, aby uczeń mógł zrozumieć ich sens.

7. UCZNIOWIE Z ZESPOŁEM ASPERGERA

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- zachowywanie schematu pracy na lekcjach i stałości działań (np. zajmowanie tej samej ławki lub stolika podczas zajęć);
- wyciszenie i pełne rzetelne uprzedzenie ucznia o planowanych zmianach. Zmiany muszą być wprowadzane uważnie i planowo, ale nie powinno się ich eliminować;
- sukcesywne (nie jednorazowo) zapoznanie ucznia z planem budynku szkolnego - indywidualne oprowadzanie po szkole i wyjaśnianie przeznaczenia pomieszczeń: świetlicy, biblioteki, szatni);
- eliminowanie bodźców rozpraszających (wzrokowych, słuchowych);
- zwrócenie uwagi (diagnoza) na możliwą nadwrażliwość ucznia na niektóre bodźce i odpowiednie reagowanie (np. nadwrażliwość słuchowa - zniżanie tonu głosu podczas rozmowy, wzrokowa - tworzenie stonowanych dekoracji w klasie itp.);
- kierowanie poleceń indywidualnie do ucznia, zwracanie się do niego po imieniu;
- robienie przerw między wypowiedzianymi zdaniem, tak by dać uczniowi możliwość ich przetworzenia; powtarzanie polecenia, sprawdzanie stopnia jego zrozumienia;
- zachęcanie ucznia, by w razie potrzeby prosił o powtórzenie, uproszczenie czy zapisanie polecenia;
- nieprzekazywanie zbyt wielu informacji, a gdy chodzi o polecenia, to wystarczy jedno, co da pewność jego wykonania przez ucznia (dla pewności, można poprosić, aby opisał je własnymi słowami);
- w razie potrzeby dyskretne zapisywanie (w dużym skrócie i jasnej formie) poleceń dla ucznia (do wykonania w danym dniu) w notesie, który ma na ławce. Jeżeli nie potrafi jeszcze czytać, to warto wprowadzić piktogramy, czyli kolorowe ilustracje przedstawiające czynności do wykonania w danym dniu;
- sprawdzanie zrozumienia czytanego tekstu poprzez zadawanie dodatkowych pytań: Co się wydarzyło? Gdzie? Kiedy? Dlaczego? itp.;
- używanie krótkich zdań, prostego i jednoznacznego języka - podawanie jasnych instrukcji;
- przedstawianie nowych pojęć lub materiału abstrakcyjnego w sposób możliwie najbardziej konkretny, popieranie ich tekstem pisanym, obrazem, ilustracją, filmem;
- uwzględnianie deficytów w zakresie rozumienia niedosłownych wypowiedzi, ironii, metafor, słów i wyrażeń wieloznacznych. Wyjaśnianie ich za pomocą obrazów albo przeciwieństw np. przyjaźń - wrogość;
- organizowanie zajęć związanych z wyjaśnianiem znaczenia niektórych słów, przysłów, powiedzeń czy metafor;
- w razie potrzeby wydłużanie czasu przeznaczanego na wykonywanie poszczególnych zadań i prac pisemnych;
- dzielenie zadania na wieloetapowe krótsze części;
- zadawanie krótszych prac domowych w sytuacji, gdy rodzice zgłaszają, że nauka w domu trwa godzinami;
- w miarę możliwości sprawdzanie wiedzy ucznia w formie przez niego preferowanej (np. zamiast śpiewać piosenkę może powiedzieć jej tekst);
- dostosowanie pomocy dydaktycznych i zadań do zainteresowań ucznia (np. obliczanie różnicy czasu na podstawie rozkładu jazdy autobusów);
- wykorzystywanie wąskiej i fachowej wiedzy oraz zainteresowań ucznia podczas prowadzenia lekcji;
- umożliwianie uczniowi w określonych sytuacjach, a nie zawsze, kiedy ma na to ochotę - mówienia o swoich pasjach i zainteresowaniach;
- na lekcjach wychowania fizycznego unikanie aktywności ruchowej związanej z rywalizacją. Zwalniane uczniów (z nadwrażliwością słuchową) z ćwiczeń, którym towarzyszy duży hałas. Dbanie o losowe przydzielanie do grup (dzieci z ZA są mniej sprawne i niezgrabne ruchowo oraz mają problemy z graniem zespołowym, co sprawia, że są pomijane lub niechętnie wybierane do grupy zawodników) ;
- z powodu impulsywności i problemów w czekaniu na swoją kolej, odpytywanie ucznia w pierwszej kolejności;
- unikanie tezy, że uczeń nie słucha i nie uczestniczy w toku lekcyjnym, jeżeli nie nawiązuje kontaktu wzrokowego, czy też siedzi bokiem do nauczyciela;
- udzielanie uczniowi dokładnej instrukcji dotyczącej poszczególnych czynności dnia codziennego, aby podołać wszystkim obowiązkom;
- dostrzeganie, nazywanie i chwalenie wszelkich zachowań empatycznych i współczujących;
- otoczenie ucznia dyskretną opieką, gdyż może się on stać łatwym obiektem zaczepek, prowokacji swoich rówieśników;
- praca nad poprawą u ucznia zachowań nieakceptowanych przez otoczenie; wyjaśnianie, jaką reakcję emocjonalną u odbiorców mogą one wywołać;
- staranie o to, aby uczeń zawsze miał z kim wykonywać zadania grupowe i asymilował się ze środowiskiem w każdej sytuacji: na lekcji, w trakcie przerwy, przebijania się w szatni, w bibliotece, na stołówce czy w czasie wycieczki klasowej;
- dawanie w czasie zajęć dydaktycznych możliwości rozładowywania złości i agresji przy wykorzystaniu akceptowalnych, ustalonych wcześniej metod alternatywnych;
- przed wycieczką szkolną informowanie ucznia o zachowaniach właściwych i pożądanym dla danej sytuacji społecznej (czyli na przykład tego, jak zachować się w teatrze, kinie, muzeum, itp.);
- rozwijanie w czasie lekcji umiejętności rozumienia innych ludzi, siebie i sytuacji społecznych oraz norm i wzorów interpersonalnych i kulturowych;
- prowadzenie treningu komunikacji społecznej, zarówno bezpośredniej, czyli naukę komunikowania się z rówieśnikiem, jak i pośredniej, tj. za pomocą listu, telefonu czy Internetu;
- ćwiczenie umiejętności społecznych, czyli: zawierania znajomości, słuchania, pytania, odmawiania, inicjowania rozmowy,

dyskusowania, reagowania na krytykę i jej wypowiedzania, radzenia sobie z uczuciami i ich wyrażania, np. gniewu i rozczarowania, jak również mówienia komplementów.

8. UCZNIOWIE ZE SPECYFICZNYMI TRUDNOŚCIAMI W UCZENIU SIĘ

UCZNIOWIE Z DYSKALKULIĄ

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- ocenianie przede wszystkim toku rozumowania, a nie technicznej strony liczenia;
- ukazywanie przydatności matematyki w życiu codziennym;
- nauczanie polisensoryczne - używanie pomocy dydaktycznych angażujących wszystkie zmysły (rysunki, tabele, schematy, mapy myślowe, haki pamięciowe, podkreślanie najważniejszych informacji, werbalizowanie, używanie kolorów, symboli graficznych itp.);
- uczenie szacowania;
- ćwiczenie liczenia pamięciowego;
- nakłanianie do "głośnego myślenia" podczas rozwiązywania zadań;
- łączenie wiedzy w logiczną całość, dzielenie jej na porcje łatwo przyswajalne dla ucznia;
- unikanie oceniania metody, którą uczeń dochodzi do wyniku, nawet jeśli jest "okrężna";
- zachęcanie do prowadzenia specjalnej książki matematycznej (kolor, rymowanki, mnemoniki, obrazki) do zapisywania ważnych terminów, technik liczenia i myślenia matematycznego, wzorów.

UCZNIOWIE Z DYSGRAFIA

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- dostosowanie wymagań dotyczy formy sprawdzania wiedzy, a nie treści;
- wymagania merytoryczne, co do oceny pracy pisemnej powinny być ogólne, takie same, jak dla innych uczniów;
- ograniczenie wymagań w zakresie kaligraficznym;
- jeśli to możliwe dawanie dziecku gotowej notatki z lekcji do wklejenia;
- sprawdzanie prac pisemnych w sposób niekonwencjonalny (np., jeśli nauczyciel nie może przeczytać pracy ucznia, może go poprosić, aby uczynił to sam lub przepisać ustnie z tego zakresu materiału;
- dopuszczenie pisania prac pisemnych drukowanymi literami lub na komputerze.

UCZNIOWIE Z DYSORTOGRAFIA

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- dostosowanie wymagań dotyczy formy sprawdzania i oceniania wiedzy z tego zakresu;
- dopuszczanie pisania przez uczniów z dysgrafią sprawdzianów polegających na uzasadnianiu pisowni wyrazów, zamiast klasycznych dyktand;
- ocenianie odrębnie merytorycznej strony pracy pisemnej ucznia i odrębnie poprawności pisowni, odwołując się do jego znajomości zasad ortograficznych (niewpisywanie tej drugiej oceny do dziennika);
- zachęcanie i motywowanie ucznia z dysortografią do nauki ortografii i gramatyki (w żadnym wypadku dysortografia nie uprawnia do zwolnienia ucznia z nauki ortografii i gramatyki).

UCZNIOWIE Z DYSLEKSJA

Obszar diagnozy	Objawy dysleksji
język polski, język angielski, język niemiecki	Czytanie: wolne tempo czytania połączone z trudnością jego zrozumienia i zapamiętywania; niechęć do czytania długich i grubych książek. Pisanie: błędy ortograficzne i gramatyczne; trudności z organizacją tekstu, trudne do odczytania pismo (dla ucznia i nauczyciela)
Matematyka, informatyka	Arytmetyka: trudności z zapisywaniem i odczytywaniem liczb wielocyfrowych, dodawaniem w pamięci, przekształcaniem wzorów. Geometria: trudności z zadaniami angażującymi wyobraźnię przestrzenną, niski poziom wykresów i rysunków.
biologia	Trudności z opanowaniem terminologii, systematyki, zapamiętaniem i zapisem reakcji biochemicznych, z organizacją przestrzenną schematów i rysunków.
chemia	Problemy z zapamiętaniem terminologii, danych przedstawionych przestrzennie (np. tablica Mendelejewa), błędne zapisy łańcuchów reakcji chemicznych.
geografia	Trudności z zapamiętywaniem nazw geograficznych, z rysowaniem i czytaniem map, z orientacją w czasie i przestrzeni.
historia	Trudności z zapamiętywaniem nazw i nazwisk, zła orientacja w czasie (chronologia,

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

	daty) i na mapach historycznych.
muzyka, plastyka, technika	Trudności z czytaniem nut, rozmieszczeniem ich na pięciolinii, ze szczegółowym analizowaniem obrazów, rysowaniem i organizacją przestrzenną prac plastycznych i technicznych.
wychowanie fizyczne	Problemy z opanowaniem układów gimnastycznych, z bieganiem, ćwiczeniami równoważnymi oraz grami zespołowymi wymagającymi użycia piłki.
funkcjonowanie szkolne oraz życie codzienne	Trudności z wypowiadaniem się, artykulacją złożonych wyrazów i nazw, problemy z wypełnianiem formularzy, tabel, jazda na rowerze, zapamiętywaniem układów tanecznych, zapamiętywaniem dat i danych – trudności w przekazaniu i powtórzeniu złożonych poleceń i instrukcji, informacji i danych usłyszanych przez telefon, trudności z wymienianiem płynnym wszystkich nazw miesięcy, mylenie numerów sal lekcyjnych, kolejności cyfr, dat, godzin, trudności w odczytywaniu planu lekcji, trudności w orientacji w czasie i przestrzeni, kłopoty z planowaniem, organizacją i zarządzaniem czasem, trudności w odróżnianiu prawej i lewej strony, problemy z czytaniem mapy (szczególnie dużej mapy z bliskiej odległości), trudności w orientacji w terenie (szczególnie nieznanym).

Ogólne zasady postępowania z uczniem z dysleksją rozwojową:

- unikanie głośnego odpytywania z czytania przy całej klasie;
- ograniczanie czytania obszernych lektur do rozdziałów istotnych ze względu na omawianą tematykę; (akceptowanie korzystania z nagrań fonicznych, w wyjątkowych przypadkach z ekranizacji, jako uzupełnienia samodzielnie przeczytanych rozdziałów);
- kontrolowanie stopnia zrozumienia samodzielnie przeczytanych przez ucznia poleceń (szczególnie podczas sprawdzianów);
- zmniejszenie ilości zadań (poleceń) do wykonania w przewidzianym dla całej klasy czasie lub wydłużenie czasu pracy dziecka ze względu na wolne tempo czytania lub/i pisania;
- ograniczanie tekstów do czytania i pisania na lekcji do niezbędnych notatek, których nie ma w podręczniku; (jeśli to możliwe, dawanie dziecku gotowych notatek do wklejenia);
- pisemne sprawdziany powinny ograniczać się do sprawdzanych wiadomości (wskazane stosowanie testów wyboru, zdań niedokończonych, tekstów z lukami);
- wskazane jest preferowanie wypowiedzi ustnych (częste sprawdzanie wiadomości, ale dotyczących krótszych partii materiału);
- w przedmiotach ścisłych podczas wykonywania ścisłych operacji wymagających wielokrotnych przekształceń, umożliwienie dziecku ustnego skomentowania wykonywanych działań;
- w ocenie pracy ucznia wskazanie jest uwzględnienie poprawności toku rozumowania, a nie tylko prawidłowości wyniku końcowego;
- dzielenie na mniejsze partie materiału programowego wymagającego znajomości wielu wzorów, symboli, przekształceń;
- unikanie niezapowiedzianego wywoływania do odpowiedzi (jeśli to możliwe uprzedzić ucznia - na przerwie lub na początku lekcji, że będzie dzisiaj pytany);
- dostosowanie miejsca pracy ucznia w klasie (najlepiej blisko nauczyciela);
- złagodzenie kryteriów wymagań z języków obcych w zakresie mowy, rozumienia, czytania i pisania w języku obcym;
- nieuwzględnianie poprawności ortograficznej podczas oceny prac pisemnych - wskazana ocena opisowa (dopuszczenie korzystania ze słowników ortograficznych podczas pisania wypracowań, prac klasowych; sprawdzanie postępów w zakresie ortografii za pomocą dyktand z komentarzem, okienkiem ortograficznym, pisanie z pamięci; zakres sprawdzianu powinien obejmować jeden rodzaj trudność ortograficznych;
- w przypadku ucznia z dysleksją i dysgrafią wskazane jest akceptowanie pisma drukowanego, pisma na maszynie, komputerze, zwłaszcza prac obszernych (wypracowań, referatów). Nie należy również oceniać estetyki pisma. jeśli pismo dziecka jest trudne do odczytania, można zamienić pracę pisemną na wypowiedź ustną;
- bazowanie na polisensorycznych (angażujących wszystkie zmysły) metodach nauczania;
- przekazywanie uczniom spostrzeżeń na temat ich pracy; zauważanie i docenianie drobnych postępów; systematyczne przeglądanie zeszytów;
- zezwolenie na pisanie ołówkiem, aby uczeń mógł łatwiej poprawiać błędy.

JĘZYK POLSKI

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- niewymaganie, by uczeń czytał głośno przy klasie nowy tekst, wskazywanie wybranych fragmentów dłuższych tekstów do opracowania w domu i na nich sprawdzanie techniki czytania;
- dawanie więcej czasu na czytanie tekstów, poleceń, instrukcji, szczególnie podczas samodzielnej pracy lub sprawdzianów

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

(w miarę potrzeby pomaganie w ich odczytaniu);

- staranie się w miarę możliwości przygotowywać sprawdziany i kartkówki w formie testów;
- rozłożenie w czasie czytania lektur szkolnych lub innych opracowań, pozwalanie na korzystanie z książek "mówionych";
- nieangażowanie do konkursów czytania;
- uwzględnianie trudności w rozumieniu treści, szczególnie podczas samodzielnej pracy z tekstem, dawanie więcej czasu, instruowanie lub zalecanie przeczytania tekstu wcześniej w domu;
- częstsze sprawdzanie zeszytów szkolnych ucznia, ustalenie sposobów poprawy błędów, czuwanie nad wnikliwą ich poprawą, ocenianie poprawności i sposobu wykonania prac;
- dawanie uczniowi czasu na przygotowanie się do pisania dyktanda poprzez podanie mu trudniejszych wyrazów, a nawet wybranych zdań, które wystąpią w dyktandzie (można też dawać teksty z lukami lub pisanie z pamięci);
- dyktanda sprawdzające można organizować indywidualnie;
- nieomawianie błędów ucznia wobec całej klasy;
- w przypadku trudności w redagowaniu wypowiedzi pisemnych, uczenie tworzenia schematów pracy, planowania kompozycji wypowiedzi (wstęp, rozwinięcie, zakończenie), pomaganie w doborze argumentów, jak również odpowiednich wyrażen i zwrotów; nieobniżanie ocen za błędy ortograficzne i graficzne w wypracowaniach;
- podawanie uczniom jasnych kryteriów oceny prac pisemnych (wiedza, dobór argumentów, logika wywodu, treść, styl, kompozycja itd.);
- dawanie więcej czasu na prace pisemne, sprawdzanie, czy uczeń skończył pisać notatkę z lekcji, w razie potrzeby skracać wielkość notatek;
- w przypadku trudności z odczytaniem pracy, odpytywanie ucznia ustnie; pozwalanie na wykonywanie prac na komputerze; usprawnianie zaburzonych funkcji - zajęcia korekcyjno-kompensacyjne.

MATEMATYKA

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- rozłożenie w czasie nauki tabliczki mnożenia, definicji, reguł wzorów, symboli, częste przypominanie i utrwalanie;
- niewywoływanie do natychmiastowej odpowiedzi (przygotować wcześniej zapowiedź, że uczeń będzie pytany);
- sprawdzanie w trakcie rozwiązywania zadań tekstowych, czy uczeń przeczytał treść zadania i czy prawidłowo ją zrozumiał (w razie potrzeby udzielać dodatkowych wskazówek);
- zwiększenie ilości czasu na rozwiązanie zadań w czasie sprawdzianów;
- dawanie uczniowi do rozwiązania w domu zadań podobnych do tych, które mają pojawić się na sprawdzianie;
- uwzględnianie trudności związanych z myleniem znaków działań, przedstawianiem cyfr,
- dłuższe utrwalanie materiału sprawiającego trudność, dzielenie go na mniejsze porcje;
- ocenianie toku rozumowania, nawet gdyby ostateczny wynik zadania był błędny, co wynikać może z pomyłek rachunkowych;
- ocenianie dobrze, jeśli wynik zadania jest prawidłowy, choćby strategia dojścia do niego była niezbyt jasna.

HISTORIA

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- uwzględnianie trudności z zapamiętywaniem nazw, nazwisk, dat;
- w czasie odpowiedzi ustnych dyskretne wspomaganie, dawanie więcej czasu na przypomnienie, wydobycie z pamięci nazw, terminów, dyskretne naprowadzanie;
- częstsze powtarzanie i utrwalanie materiału;
- podczas uczenia stosowanie technik skojarzeniowych ułatwiających zapamiętywanie;
- wprowadzanie w nauczaniu metod aktywnych, angażujących jak najwięcej zmysłów (ruch, dotyk, wzrok, słuch), używanie wielu pomocy dydaktycznych (w tym TIK), urozmaicanie procesu nauczania;
- zróżnicowanie form sprawdzania wiadomości i umiejętności tak, by ograniczyć ocenianie na podstawie pisemnych odpowiedzi ucznia;
- przeprowadzanie sprawdzianów ustnych z ławki, odpytywanie indywidualne, częste ocenianie prac domowych.

PRZYRODA, BIOLOGIA, FIZYKA, CHEMIA

Formy, metody, sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- uwzględnianie trudności w zapamiętywaniu nazw zjawisk fizycznych, chemicznych, przyrodniczych, wzorów, skrótów,...;
- uwzględnianie trudności w odczytywaniu mapy, schematów, tabel, wykresów, wskazań urządzeń pomiarowych;
- unikanie odpytywania przy tablicy w obecności całej klasy; niewywoływanie do natychmiastowej odpowiedzi (przygotować wcześniej zapowiedź, że uczeń będzie pytany);
- uczenie w indywidualnym tempie, wyznaczanie i osiąganie indywidualnych celów zgodnych z możliwościami ucznia;
- stosowanie takich strategii pomocy uczniowi, które umożliwią mu zrozumienie istoty zadania lub zagadnienia. Służyć temu mogą odpowiednie metody pracy (problemowa, zadawania pytań, praktycznego działania czy oparta na przeżywaniu), środki

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

dydaktyczne (modele, filmy, plansze, interaktywne wizualizacje itp.) oraz formy organizacyjne (zwłaszcza praca w grupach i w dobrze dobranych parach);

- wykonywanie eksperymentów i doświadczeń, które w edukacji uczniów ze SPE pełnią szczególną rolę;
- ograniczenie instrukcji słownych na rzecz wprowadzania słowno-pokazowych (ważne jest praktyczne oddziaływanie na sferę wielozmysłową, słowo podczas procesu nauczania schodzi na plan dalszy na rzecz zbierania doświadczeń i uczenia się przez pogląd oraz przeżywanie, istotne jest również stosowanie wielu powtórzeń udzielanych instrukcji i stałe utrwalanie zapamiętanych treści; stały nadzór, gdyż uczniowie szybciej się nużą, z chwilą występowania trudności łatwo rezygnują i mają tendencję do pozostawiania niedokończonych prac;
- przywiązywanie wagi do specjalnych bodźców o wzmocnień pozytywnych w formie pochwały, zachęty, nagrody, nieustanne motywowanie do dalszych działań poprzez stosowanie różnego rodzaju wzmocnień, okazywanie aprobaty, pochwały dla podejmowanego wysiłku i akceptacji, pozwalające na budowanie pozytywnego obrazu ucznia, wzmacnianie procesu uczenia się przez stosowanie metod aktywizujących;
- wdrażanie uczniów do samodzielności i pokonywania trudności;
- wydłużanie czasu pracy ucznia, zwiększanie ilości czasu na rozwiązywanie zadań, czy opracowanie partii materiału (rysunki, schematy, modele, wykresy, ćwiczenia praktyczne oparte na poleceniach i instrukcjach);

Ważne jest również, aby uczniowie dostrzegali związek między wiedzą nabywaną podczas zajęć, a jej praktycznym wykorzystywaniem w różnych sytuacjach życia codziennego; istotną sprawą jest motywowanie uczniów do pracy i systematyczne ocenianie efektów uczenia się. Nauczyciel musi zadbać o to, aby każdy uczeń miał szansę osiągnięcia sukcesu i budowania w sobie wiary we własne możliwości; kontrolowanie postępów edukacyjnych uczniów powinno przybierać zróżnicowane formy, także zabawowe, w postaci konkursów, quizów, gier dydaktycznych, itp.; w ocenianiu należy położyć nacisk na ocenę jako środek pozytywnego wzmacniania osiągnięć.

MUZYKA, PLASTYKA, WYCHOWANIE FIZYCZNE, TECHNIKA, INFORMATYKA

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- uwzględnianie trudności ucznia (zawsze);
- w miarę możliwości pomaganie, wspieranie, dodatkowe instruowanie, naprowadzanie, pokazywanie na przykładzie;
- dzielenie danych zadań na etapy i zachęcanie do wykonywania małych krokami;
- niezmuszanie na siłę do śpiewania, czy wykonywania ćwiczeń sprawiających uczniowi trudność;
- dawanie więcej czasu na opanowanie danej umiejętności, cierpliwe udzielanie instruktażu;
- niekrytykowanie, nieocenianie ucznia negatywnie wobec klasy;
- podczas oceniania brać przede wszystkim pod uwagę stosunku ucznia do przedmiotu, jego chęci, wysiłku, przygotowania do zajęć w materiałach, niezbędne pomoce, itp.;
- włączanie do rywalizacji tylko tam, gdzie uczeń ma szansę osiągnąć sukces.

JĘZYKI OBCE

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- dawanie łatwiejszych zadań;
- niewywoływanie do natychmiastowej odpowiedzi, dawanie więcej czasu na zastanowienie się i przypomnienie słówek, zwrotów;
- dawanie więcej czasu na opanowanie określonego zestawu słówek;
- w fazie prezentacji leksyki zwolnienie tempa wypowiadanych słów i zwrotów, a nawet wypowiadanie ich przesadnie poprawnie;
- można pozwolić na korzystanie z dyktafonu podczas lekcji;
- objaśnianie nowych wyrazów za pomocą polskiego odpowiednika, w formie opisowej, podania synonimu, antonimu, obrazka, tworzenia związku z nowym wyrazem;
- stosowanie wyobrażania wyrazu, literowania w zapamiętywaniu pisowni, pisanie palcem na ławce, pisanie ze zróżnicowaniem kolorystycznym liter;
- przy odczytywaniu tekstu przez nauczyciela pozwalanie na korzystanie z podręcznika;
- stosowanie algorytmów w postaci graficznej wykresów, tabeli, rysunków w nauczaniu gramatyki;
- podczas prezentacji materiału zestawianie zjawisk gramatycznych języka polskiego ze zjawiskami gramatycznymi charakterystycznymi dla języka obcego;
- prowadzenie rozmówek na tematy dotyczące uczniów;
- dawanie więcej czasu na wypowiedzi ustne i prace pisemne;
- liberalne ocenianie poprawności ortograficznej i graficznej pisma;
- ocenianie za wiedzę i wysiłek włożony w opanowanie języka, kładzenie większego nacisku na wypowiedzi ustne.

9. UCZNIOWIE Z AFAZJĄ

UCZNIOWIE Z AFAZJĄ RUCHOWĄ

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

- jak najwcześniejsze wprowadzanie czytania - jeśli występują trudności, metodą sylabową, wówczas zalecane jest czytanie globalne;
- podczas zaznajamiania z obrazem graficznym liter można wykorzystywać dodatkowo polski alfabet palcowy (daktylografia);
- umożliwianie wielozmysłowego poznawania treści słów, łączenie słów / nazw z konkretnymi zabawkami, przedmiotami lub obrazkami;
- zezwalanie na jak najczęstsze wypowiadanie się;
- motywowanie (nie zmuszanie) do wypowiadania się;
- stwarzanie spokojnej atmosfery w trakcie wypowiedzi ustnych; niepośpieszanie - wydłużanie czasu odpowiedzi ustnej;
- uwzględnianie problemów z wymową i artykulacją w czasie wypowiedzi;
- akceptowanie gestów, min, których dziecko używa w celach komunikacyjnych;
- umożliwianie uzupełniania wypowiedzi ustnej zapisem;
- niewymaganie odpowiadania pełnym zdaniem;
- wspieranie podczas redagowania wypowiedzi ustnych (np. podpowiadanie brakujących słów);
- aranżowanie udziału dziecka w dyskusjach grupowych;
- podpieranie wiadomości podawanych słuchowo danymi wzrokowymi;
- formułowanie krótkich instrukcji, w postaci konkretnych pytań lub poleceń (powtarzanie ich w razie potrzeby);
- pomaganie w odczytywaniu podczas lekcji poleceń i instrukcji;
- w procesie nauczania języka obcego stosowanie metod indywidualnych;
- ograniczanie podawanych form językowych (różnica między brzmieniem słowa, a jego zapisem);
- ograniczanie ilości materiału (mniej słownictwa);
- całkowite dostosowanie form klasówek i sprawdzianów do możliwości ucznia oraz stosowanie indywidualnych kryteriów oceny;
- ustawiczne utrwalanie i wielokrotne wykorzystywanie - poprzez stwarzanie odpowiednich sytuacji komunikacyjnych - zdobytych przez dziecko umiejętności werbalnych;
- zauważanie i nagradzanie wszelkich form aktywności słownej lub bezsłownej zmierzającej do nawiązania przez dziecko kontaktu z otoczeniem.

UCZNIOWIE Z AFAZJĄ CZUCIOWĄ

- podczas mówienia do klasy, utrzymywanie z dzieckiem kontaktu wzrokowego;
- wydawanie prostych poleceń, pozostawianie dziecku czasu na przetworzenie usłyszanego komunikatu;
- upewnianie się, czy dziecko zrozumiało polecenie, w razie konieczności powtarzanie go;
- zadawanie jasno sformułowanych pytań, wymagających jednoznacznej odpowiedzi;
- przygotowywanie dla dziecka notatek, które są konkretne i napisane prostym językiem lub ksero z zaznaczonymi najważniejszymi treściami;
- stosowanie podczas lekcji materiałów poglądowych - nowe wiadomości podawane tylko w formie werbalnej mogą być dla dziecka niezrozumiałe.

10. UCZNIOWIE Z TRUDNOŚCIAMI W PRZETWARZANIU SENSORYCZNYM

UCZNIOWIE Z OBNIŻONĄ REAKTYWNOŚCIĄ NA BODŹCE PRZEDSIIONKOWE I PROPRIOCEPTYWNE:

- podczas pracy przy biurku stosowanie aktywności z oporem (podnoszenie się na rękach siedząc na krześle, zaciskanie i otwieranie dłoni, ściskanie piłeczek antystresowych, ugniatanie masy plastycznej, rozciąganie gumowych taśm);
- umożliwienie częstych zmian pozycji oraz siedzenia na twardej poduszce, piłce gimnastycznej, bujanym lub obrotowym krześle;
- robienie w ciągu dnia regularnych zabaw i przerw międzylekcyjnych z zapewnieniem intensywnego ruchu i ćwiczeń z oporem (szybki marsz, trampolina, skakanka, skacząca piłka, napieranie na ścianę, przeciąganie liny, zapasy, czołganie, pompki, przysiady, chodzenie „krabem”, zabawy na zjeżdżalni i huśtawkach);

UCZNIOWIE Z OBNIŻONĄ REAKTYWNOŚCIĄ NA BODŹCE DOTYKOWE:

- stosowanie różnych narzędzi piśmienniczych (ołówków o różnej twardości, flamastrów piór kulkowych, nakładek uciskowych) oraz zróżnicowanych powierzchni do pisania (fakturowany papier, bibuła);
- podczas przerw międzylekcyjnych i zabaw stosowanie zabaw z przyborami o różnej fakturze (kolczaste piłeczki, woreczki z różnych materiałów i z różnym wypełnieniem);
- wdrażanie do sprawdzania / samokontroli wyglądu w trakcie i po posiłkach, podczas toalety, ubierania się spacer oraz przebiegania na lekcje wychowania fizycznego;

UCZNIOWIE Z OBRONNOŚCIĄ DOTYKOWĄ:

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

- podczas pracy przy biurku zapewnienie wykonywania ćwiczeń z doświadczaniem zwiększonego wysiłku, głębokiego dotyku, zabaw palcami i ruchów wymagających nacisku, np. cięcie, wycieranie gumką;
- poznawanie w trakcie zajęć plastycznych różnych technik i narzędzi, niezmuszanie dziecka do aktywności, jeśli jeszcze nie jest na nią gotowe;
- w trakcie zajęć wychowania fizycznego prowadzenie rozgrzewki w formie ćwiczeń z aktywnym oporem i wysiłkiem, unikanie kontaktu dotykowego z innymi gdy dziecko jest skoncentrowane na wykonywaniu ćwiczenia;
- podczas przerw międzylekcyjnych i zabaw organizowanie gier i zabaw z siłowaniem oraz stawianiem aktywnego oporu;
- zapewnianie w klasie miejsca do siedzenia tak, aby uniknąć niespodziewanego dotknięcia przez inną osobę, ostrzeganie przed dotknięciem, unikanie dotykania włosów, twarzy, szyi, brzucha czyli miejsc szczególnie wrażliwych, używanie silnego dotyku, a unikanie lekkiego.

UCZNIOWIE Z DYSPRAKSJĄ - ROZWOJOWE ZABURZENIA KOORDYNACJI:

- ułatwienie pisania poprzez stosowanie papieru w kratkę, w przypadku dużych trudności wykorzystanie programu komputerowego ułatwiającego pisanie;
- podczas zajęć wychowania fizycznego dostosowanie ćwiczeń do możliwości dziecka tak, aby osiągało sukces;
- w trakcie przerw międzylekcyjnych organizowanie gier i zabaw z doświadczaniem różnego dotyku oraz zwiększonego wysiłku i aktywnego oporu;
- udzielanie uproszczonych instrukcji słownych połączonych z pokazem, tworzenie dziennego planu zajęć, werbalizowanie przez dziecko kolejnych etapów wykonywanego zadania, oznakowanie pudełek ułatwiających czynności porządkowe, uproszczanie czynności życia codziennego (np.: ubrania łatwe do założenia, z dużymi zapięciami, układane w odpowiedniej kolejności z metkami jako wskazówki i z dużymi zawieszkami łatwymi do chwycenia) w celu poprawy planowania aktywności;

UCZNIOWIE Z ZABURZONĄ OBUSTRONNĄ KOORDYNACJĄ RUCHOWĄ:

- podczas pracy przy biurku podnoszenie się na krzesło na obu rękach jednocześnie, następnie na prawej, na lewej ze zmiennym rytmem (podobne ćwiczenia z tupaniem nogami), ściskanie przedmiotów w obu rękach jednocześnie i oddzielnie,
- wprowadzenie oznaczeń ułatwiających odróżnianie stron prawej od lewej, oznakowanie dominującej strony ciała;
- podczas przerw i zabaw międzylekcyjnych włączanie aktywności z marszem, podskokami, galopowaniem, kopnięciami, klaskaniem ze zmiennym rytmem - tempem, sekwencją i kierunkiem oraz zabawy z piłką, skakanką i tańcem;
- podczas zajęć wychowania fizycznego prowadzenie ćwiczeń angażujących obie strony ciała dostosowanych do potrzeb i możliwości dziecka.

UCZNIOWIE Z NIEPEWNOŚCIĄ GRAWITACYJNĄ:

- zapewnienie uczniowi siedzenia na stabilnym krześle;
- dopasowanie wysokości biurka i krzesła;
- stosowanie ćwiczeń z użyciem aktywnego oporu i ucisku;
- niezmuszanie dziecka do przekraczania swoich możliwości, podczas zabawy oraz ćwiczeń, pozwolenie na trzymanie się kogoś albo czegoś jeśli dziecko okazuje lęk;
- korzystanie ze schodów z poręczą lub z możliwością trzymania opiekuna za rękę; zapewnienie bezpiecznej przestrzeni (np. bez dodatkowych przedmiotów na ziemi utrudniających poruszanie się);

UCZNIOWIE Z NADWRAŻLIWOŚCIĄ WZROKOWĄ:

- unikanie jaskrawego światła oraz pomieszczeń o jaskrawych kolorach ścian, jaskrawych dekoracji;
- sadzanie dziecka tak, aby nie raziło go światło słoneczne;
- eliminowanie luster i migających światełek;

UCZNIOWIE Z NADWRAŻLIWOŚCIĄ SŁUCHOWĄ:

- wyciszanie pomieszczenia (np.: dywany);
- unikanie krzyku, hałasu, bodźców zewnętrznych;
- informowanie o możliwości pojawienia się hałasu;
- nazywanie dźwięków z najbliższego otoczenia;

UCZNIOWIE Z OBNIŻONĄ WRAŻLIWOŚCIĄ SŁUCHOWĄ:

- zabawy z mikrofonem;
- słuchanie muzyki np. przez słuchawki;
- zabawy w pomieszczeniach gdzie odbija się dźwięk;

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

- dostosowanie głośności multimedialnych pomocy naukowych do poziomu tolerowanego przez ucznia;
- pozwolenie dziecku pohałasować w ciągu dnia bez konsekwencji na ustalonych zasadach i w określonym czasie.

UCZNIOWIE Z NADWRAŻLIWOŚCIĄ WĘCHOWĄ:

- wietrzenie pomieszczeń, unikanie odświeżaczy powietrza;
- uprzedzanie o możliwości zetknięcia się z nieprzyjemnym zapachem;
- nazywanie zapachów z najbliższego otoczenia i stopniowa nauka reagowania na zapachy;
- pozwolenie dziecku na kontrolowane wyładowanie emocji związanych z nadwrażliwością.

UCZNIOWIE Z NADWRAŻLIWOŚCIĄ SMAKOWĄ:

- niezmuszanie dziecka do spożywania pokarmów, które uważa za niesmaczne;
- nazywanie smaku danej potrawy.

11. UCZNIOWIE Z ALERGIA

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- zapewnienie poczucia bezpieczeństwa psychicznego i fizycznego;
- budowanie pozytywnych relacji rówieśniczych;
- dostosowanie ilości i rodzaju ćwiczeń fizycznych odpowiednio do możliwości dziecka;
- uzyskanie adnotacji dziecka z alergią pokarmową, o tym, co może jeść dziecko w sytuacjach imprez klasowych, np. urodziny, wigilia, wycieczki, itp. ;
- obserwowanie ucznia podczas zajęć lekcyjnych, dostosowanie zaplanowanych na ten dzień działań edukacyjnych do możliwości psychoruchowych dziecka (branie pod uwagę np. niewyspania związanego z napadami kaszlu czy świądem skóry);
- zwracanie uwagi, czy uczeń rozumie polecenia i kierowane do niego komunikaty (np. po przyjmowanych lekach);
- unikanie sytuacji wzmagających objawy alergii (np. odkurzanie w klasie, wycieranie tablicy kredowej, grabienie liści, zabawy z liśćmi leżącymi na trawie, zwiedzanie miejsc ze zwierzętami futerkowymi; wycieczki do parku i lasu; podróżowanie klimatyzowanym autokarem; zajęcia na basenie z chlorowaną wodą);
- zapewnienie uzupełnienia wiedzy omawianej podczas lekcji podczas absencji ucznia;
- wzmacnianie pozytywne poprzez podnoszenie poczucia własnej wartości ucznia; docenianie na forum klasy;
- utrzymywanie uwagi ucznia podczas zajęć lekcyjnych; zachęcanie ucznia do aktywnego udziału w lekcjach;
- zapewnienie uczniowi odpowiedniego miejsca w sali lekcyjnej;
- kontrolowanie stopnia rozumienia poleceń nauczyciela, poprawności wykonywanych zadań, tempa pracy oraz wgląd w organizację pracy ucznia;
- budowanie pozytywnej motywacji do wykonywania zadań typu szkolnego, wdrażanie do wytrwałości podczas pracy szkolnej;
- poszerzanie zakresu i różnorodności zabaw i aktywności, rozwijanie zabaw tematycznych; zachęcanie do podejmowania aktywności ruchowej;
- stosowanie różnych metod nauczania (polisensoryczność);
- stały kontakt z rodzicami ucznia.

12. UCZNIOWIE Z DEFICYTAMI KOMPETENCJI I ZABURZENIAMI SPRAWNOŚCI JEZYKOWYCH

w odniesieniu do wszystkich obowiązkowych zajęć edukacyjnych (konieczna współpraca z logopedą szkolnym)

Proponowane sposoby pracy z dzieckiem:

- umożliwienie – na własnym przykładzie nauczyciela – obserwacji przez dziecko prawidłowych układów artykulacyjnych głosek oraz mimiki twarzy. Poprzez obserwację dzieci naśladować prawidłowe wzory i zachowania komunikacyjne;
- nieprzerywanie i niekorygowanie (wysłuchiwanie do końca) spontanicznych wypowiedzi dzieci o nieprawidłowej wymowie;
- zachowanie czujności, by dziecko z wadą wymowy nie było ośmieszane, przedrzeźniane, wyśmiewane przez innych, bowiem takie sytuacje mogą powodować wycofanie się ucznia z komunikacji i niechęć do podejmowania wysiłków nad poprawą wymowy;
- zapewnienie dziecku poczucia bezpieczeństwa oraz stworzenie warunków do realizacji potrzeby uznania, akceptacji i sukcesów;
- częste chwalenie dziecka za podejmowany wysiłek i próby poprawnego wypowiadania się. Chwalenie za chęć i treść wypowiedzi (nie ocenianie za jakość techniczną);
- nieprovokowanie dziecka do wypowiadania wywoływanych głosek bez osiągnięcia odpowiedniej sprawności narządów

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

mowy, bez informacji o takiej możliwości od prowadzącego terapię logopedy;

- aktywizowanie dziecka do podejmowania systematycznych ćwiczeń logopedycznych i wskazywanie na korzystny wpływ prawidłowej realizacji głosek na funkcjonowanie dziecka w każdej sytuacji komunikacyjnej. Delikatnie uświadamianie (rodzicom i samemu uczniowi), że niekorygowane zaburzenia mowy mogą w przyszłości rzutować na relacje z innymi dziećmi i ludźmi oraz w konsekwencji na karierę zawodową;
- zachęcanie do podejmowania prób prawidłowych układów artykulacyjnych, zgodnych z przedstawionym przez logopedę rozpoznaniem i ćwiczonymi głoskami;
- wskazane jest bardzo delikatne przypominanie dziecku prawidłowego układu artykulatorów przy wymawianiu ćwiczonych przez dziecko głosek.

Proponowane metody do stosowania podczas zajęć edukacyjnych:

- metoda słuchowa - polega na możliwości słuchania przez dziecko prawidłowej wymowy głoski oraz osłuchiwanie dziecka z prawidłową wymową głoski i dążeniu do uwrażliwienia słuchu dziecka na różnicę między wymową poprawną oraz niepoprawną;
- metoda wzrokowa - polega na pokazywaniu układu języka i warg podczas wymawiania głoski, dziecko obserwując stara się naśladować ruch artykulatorów;
- metoda wyjaśniania położenia narządów mowy - polega na objaśnianiu, jak ułożyć artykulatory, aby uzyskać prawidłowe brzmienie głoski, np. w przypadku głoski [sz] należy unieść język do góry, wysunąć zaokrąglone wargi do przodu i wypuścić powietrze przez zbliżone zęby.

13. DOSTOSOWANIE FORM I WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH DLA UCZNIA OBCOKRAJOWCA:

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- umożliwienie korzystania podczas lekcji ze słownika dwujęzycznego;
- stosowanie języka instrukcji w komunikacji z uczniem cudzoziemcem (krótkie polecenia, np. ułóż, narysuj);
- formułowanie pytań skierowanych w sposób jasny, krótki oraz dostosowany do poziomu znajomości języka polskiego;
- udzielanie informacji zwrotnej podczas lekcji;
- stosowanie bogatego materiału ikonograficznego (zdjęcia, mapy, wykresy, schematy, TIK) przy wyjaśnianiu zagadnień tematycznych;
- rozwijanie i doskonalenie sprawności mówienia i pisania;
- stałe monitorowanie pracy ucznia i jego postępów;
- włączanie ucznia cudzoziemca w pracę zespołową (grupowa, w parach) i dostosowywanie instrukcji do jego językowych umiejętności;
- akceptowanie każdej formy wypowiedzi świadczącej o zrozumieniu zagadnienia (nawet jednorazową czy błędną gramatycznie);
- gramatykę należy traktować w sposób funkcjonalny;
- w ocenianiu wypowiedzi pisemnych zwrócić uwagę na komunikatywność;
- prace domowe należy dostosować do możliwości językowych ucznia cudzoziemca;
- dzielenie materiału do opanowania na partie, udzielanie pomocy w selekcji materiału do nauki;
- egzekwowanie wiedzy częściej, ale każdorazowo z mniejszego zakresu, stopniowanie sytuacji zadaniowych, tak by uczeń mógł odnieść sukces, stopniowanie trudności sytuacji zadaniowych, stosowanie polisensorycznych metod nauczania;
- wzmacnianie poczucia własnej wartości i stosowanie wzmocnień pozytywnych;
- powstrzymanie się od sprawdzianów i kartkówek w pierwszym semestrze nauki w oddziale;
- indywidualizowanie pracy lekcyjnej;
- zapewnienie w klasie atmosfery bezpieczeństwa i akceptacji;
- kontrolowanie rozumienia czytanego tekstu poprzez zadawanie dodatkowych pytań, pytań pomocniczych;
- w czasie lekcji upewnianie się, czy uczeń właściwie zrozumiał treść zadań i poleceń;
- upewnianie się, czy uczeń dokończył rozpoczęte na lekcji zadanie, zanotował zadanie domowe (do czasu wypracowania u niego takiego nawyku),
- częste powtarzanie nowych treści;
- częste odwoływanie się do sytuacji z życia codziennego i do konkretnych;
- naprowadzanie podczas czytania i pisania;
- korzystanie z gotowych pomocy dydaktycznych;
- pozwolenie na czytanie wybranych przez nauczyciela fragmentów lektury (zamiast całości tekstu);
- wydłużanie czasu przeznaczonego na przeczytanie lektury;
- ocenianie za wkład pracy w wykonanie zadania, chęci;
- w przypadku konieczności sporządzania dłuższych notatek, wcześniejsze przygotowanie ich dla ucznia celem wklejenia do zeszytu, np. notatki.

Nie należy:

- zmuszać ucznia na lekcji do odpowiedzi na forum klasy;
- wymagać od ucznia czytania na forum klasy obszernych fragmentów tekstu;

- oceniać umiejętności gramatycznych;
- wymagać pisania dłuższych form wypowiedzi.

14. DOSTOSOWANIE WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH ADEKWATNE DO SYMPTOMÓW ZABURZEŃ FUNKCJI BIORĄCYCH UDZIAŁ W PROCESIE CZYTANIA I PISANIA W ZAKRESIE: MATEMATYKI, INFORMATYKI, HISTORII, FIZYKI, BIOLOGII, GEOGRAFII, CHEMII I PRZYRODY:

Objawy zaburzeń funkcji słuchowo-językowych: trudności z zapamiętywaniem nazw i terminologii z przedmiotów ścisłych (dłuższe nazwy, nazwy łacińskie, anglojęzyczne i abstrakcyjne dla uczniów nazwy, często takie, które wyszły z użycia), trudności z opanowaniem systematyki (hierarchiczny i osiowy układ informacji), niepełne rozumienie treści zadań, poleceń, zła orientacja w czasie (chronologia, daty), problemy z organizacją przestrzenną schematów i rysunków, trudności z zapisem i zapamiętaniem łańcuchów reakcji biochemicznych, wzorów chemicznych i fizycznych, obiektów na mapkach, itp.

Formy, metody, sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- uwzględniać trudności z zapamiętywaniem nazw, nazwisk, dat;
- w czasie odpowiedzi ustnych dawać więcej czasu na przypomnienie, wydobyć z pamięci nazw, terminów;
- częściej powtarzać i utrwalać materiał;
- podczas uczenia stosować techniki skojarzeniowe ułatwiające zapamiętywanie;
- wprowadzać w nauczaniu metody aktywne, angażujące jak najwięcej zmysłów (ruch, dotyk, wzrok, słuch), używać wielu pomocy dydaktycznych, urozmaicać proces nauczania;
- ze względu na wolne tempo czytania lub/i pisania zmniejszyć ilość zadań (poleceń) do wykonania w przewidzianym dla całej klasy czasie lub wydłużyć czas pracy dziecka;
- różnicować formy sprawdzania wiadomości i umiejętności tak, by ograniczyć ocenianie na podstawie pisemnych odpowiedzi ucznia, przeprowadzać sprawdziany ustne z ławki, niekiedy nawet odpytywać indywidualnie;
- kontrolować stopień zrozumienia samodzielnie przeczytanych przez ucznia poleceń;
- podczas wykonywania ścisłych operacji wymagających wielokrotnych przekształceń, należy umożliwić dziecku ustne skomentowanie wykonywanych działań.

Objawy zaburzeń funkcji wzrokowo- przestrzennych, integracji percepcyjno - motorycznej i lateralizacji:

trudności z odczytaniem map geograficznych, trudności z orientacją w czasie i w przestrzeni, problemy z organizacją przestrzenną schematów i rysunków oraz wzorów, trudności z zapisem i zapamiętaniem łańcuchów reakcji biochemicznych, niski poziom graficzny wykresów i rysunków, trudności z zadaniami angażującymi wyobraźnię przestrzenną, trudności z rozmieszczeniem obiektów.

Formy, metody, sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- różnicować formy sprawdzania wiadomości i umiejętności tak, by ograniczyć ocenianie na podstawie pisemnych odpowiedzi ucznia;
- przeprowadzać sprawdziany ustne z ławki, niekiedy nawet odpytywać indywidualnie;
- podczas stawiania wymagań uwzględniać trudności ucznia, w miarę możliwości pomagać, wspierać, dodatkowo instruować, naprowadzać, pokazywać na przykładzie.

15. UCZNIOWIE Z ADD I ADHD

Dostosowania organizacyjne:

- odpowiednie umiejscowienie dziecka w klasie – blisko nauczyciela, ze spokojnym uczniem, z dala od okna;
- ograniczanie w sali bodźców rozpraszających uwagę (np. dekoracja sali, gazetki ściennie)
- pozwalanie dziecku na niewielki niepokój ruchowy w obrębie miejsca siedzenia, by mogło skupić się na celowej czynności;
- umożliwienie siedzenia np. na dużej piłce lub dysku sensorycznym, ściskanie w rękę jakiegoś przedmiotu np. piłeczki, która rozładuje napięcie i pomoże w koncentracji uwagi (warunek: sprawdzić czy dziecku to pomaga);
- przywracanie uwagi dziecka poprzez np. położenie ręki na ramieniu;
- ograniczanie ilości przedmiotów na ławce;
- kontrolowanie pracy poprzez częste podchodzenie do ucznia;
- pozytywne wzmacnianie sytuacji, w których dziecko skupiło się na zadaniu i wykonało je w całości;
- angażowanie w celowy ruch np. pomoc w rozdawaniu kolegom podręczników, wytarcie tablicy

Dostosowania edukacyjne:

- zaznaczać markerem treści do zapamiętania, komunikowanie ważnych czynności podczas lekcji bezpośrednio do ucznia;
- nie zniechęcać i nie dyskwalifikować za pierwszą złą odpowiedź;
- nie odpytywać w stanie silnego pobudzenia;
- wyznaczać uczniowi konkretny cel i działanie;
- dzielić zadania na mniejsze możliwe do zrealizowania etapy;

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

- ograniczać zakres i liczbę zadań na jednej stronie;
- pomagać uczniowi w skupieniu się na wykonywaniu jednej czynności;
- wydawać krótkie i jasno sprecyzowane polecenia (na raz tylko jedno polecenie);
- sprawdzać stopień zrozumienia polecenia np. przez powtórzenie go przez ucznia
- wydłużać czas odpowiedzi;
- przypominać o terminach sprawdzianów;
- uczyć robienia planów i harmonogramów, list, tabel, spisów, do których uczeń może się odwołać.

16. UCZNIOWIE Z APD (ZABURZENIAMI PRZETWARZANIA SŁUCHOWEGO):

Dostosowania organizacyjne i edukacyjne:

- w warunkach szkolnych ważne jest, by dziecko z APD siedziało w pierwszej ławce. Wówczas uczeń może wychwytywać wszystkie sygnały wizualne i słuchowe oraz łatwiej skoncentrować się na lekcji;
- unikać hałasów - nie sadzamy dziecka blisko źródła dodatkowych bodźców słuchowych (np. drzwi na korytarz);
- należy zapewnić dziecku miejsce do spokojnej pracy - zarówno w szkole, jak i w domu;
- nauczyciele powinni kierować do dzieci proste i krótkie polecenia, akcentowali najważniejsze elementy swoich wypowiedzi i równolegle z poleceniami słownymi przekazywali uczniom krótkie instrukcje na piśmie (np. zapisując na tablicy słowa kluczowe) w celu zdobycia i utrzymania zainteresowania ucznia;
- korzystanie z multisensorycznych metod przyswajania wiedzy, zwracamy uwagę dziecka za pomocą bodźców wzrokowych i słuchowych;
- nawiązywanie kontaktu wzrokowego z dzieckiem podczas mówienia;
- zwracać uwagę dziecka na istotne zagadnienia mówiąc „To bardzo ważne”, „Zapamiętaj to”;
- dążyć do przewidywalnego rozkładu dnia opartego na rutynowych czynnościach. Kiedy zwracamy się do dziecka mówimy wyraźnie, powoli, utrzymując odpowiednią głośność;
- **należy różnicować ton głosu, intonację i szybkość mówienia, aby podtrzymać skupienie dziecka i podkreślić najważniejsze informacje;**
- wykorzystywać naturalne gesty podkreślające słowa, jednak nie na tyle intensywnie, by rozproszyc dziecko;
- wydawać bezpośrednie, nieskomplikowane polecenia, w odpowiedniej kolejności, jedno po drugim;
- dawać odpowiedni czas na przyswojenie każdego z poleceń;
- jeśli trzeba należy powtarzać polecenie, najlepiej używając prostszego języka;
- jeśli to możliwe pokazywać, czego wymagamy od dziecka (można napisać polecenia na tablicy podczas ich wypowiadania, zapisać listę etapów wiodących do celu);
- zachęcać, aby w razie potrzeby uczeń prosił o dodatkowe wyjaśnienia (nie komentujemy takich próśb słowami „A co, nie słuchałeś?”);
- sprawdzać, czy dziecko zrozumiało polecenia, prosząc ucznia o ich powtórzenie własnymi słowami;
- często sprawdzać postępy dziecka, upewniając się, czy pracuje zgodnie z poleceniami;
- dawać dziecku więcej czasu na pisanie sprawdzianów i indywidualne odpowiedzi;
- dzielić zadania na etapy, aby uniknąć zmęczenia ucznia;
- **najtrudniejsze zadania przeprowadzać na początku szkolnego dnia, by wykorzystać najbardziej właściwy czas skupienia na lekcji;**
- zachęcać dziecko do stosowania multisensorycznych metod przyswajania wiedzy, np. jednoczesnego wypowiadania, zapisywania i wizualizacji materiału, który ma zostać zapamiętany;
- w miarę możliwości wprowadzamy zmiany w urządzeniu sali lekcyjnej;
- poprawiać akustykę sali poprzez zastosowanie zasłon, wykładziny dywanowej, tablic na ścianach i ozdób pochłaniających dźwięki;
- ustawiać ławki w taki sposób, aby umożliwić dzieciom pracę indywidualną lub w małych grupach;
- **unikać prowadzenia lekcji przy otwartych drzwiach.**

17. WSPARCIE WYCHOWAWCZE UCZNIÓW ZE SPE:

- omawiać z uczniami postępy ich pracy na poszczególnych lekcjach, podkreślanie mocnych stron i rozwijanie słabych;
- przekazywać rzetelnych wskazówek, co do poprawy efektów w opanowaniu materiału na lekcjach;
- okrajać materiał do opanowania pamięciowego, wybierając rzeczy najistotniejsze, dzielić materiał na części;
- doskonalić umiejętności czytania ze zrozumieniem poleceń oraz tekstów, sprawdzanie rozumienia poleceń poprzez zadawanie pytań do treści;
- wielokrotnie powracać do treści zrealizowanych wcześniej;
- zachęcać uczniów do samodzielnego korzystania z różnych form oraz sposobów zdobywania informacji, wiedzy i umiejętności poprzez rozbudzanie ciekawości poznawczej;
- pokazywać możliwości praktycznego wykorzystywania wiedzy i umiejętności szkolnych w konkretnych sytuacjach życia codziennego;
- chwalić i doceniać starania i wysiłek ucznia włożonych w opanowanie treści programowych, rozwiązywanie zadań, ćwiczenia fizyczne a także inne sytuacje, w których uczeń stara się przezwyciężyć własne słabości;

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bolesława Chrobrego w Goleniowie

- uczyć nawiązywania znajomości, współdziałania w grupie rówieśniczej i dbałości o relacje z kolegami i przyjaciółmi; -
- motywować i zachęcać ucznia do zaangażowania w życie publiczne poprzez udział w wolontariacie;
- przygotowywać uczniów do nauki w szkole ponadpodstawowej, wdrażanie do samodzielności od początkowych klas szkoły podstawowej;
- rozsądnie korzystać w procesie kształcenia i wychowania z narzędzi TIK;
- rozpoznawać i zaspokajać indywidualne potrzeby psychofizyczne i edukacyjne;
- wyrównywać szanse edukacyjne i dostęp do narzędzi potrzebnych w procesie kształcenia;
- uczyć wzajemnej pomocy wśród społeczności szkolnej i klasowej w celu wyrównywania braków i zaległości programowych;
- wspierać zainteresowania i rozwijać zdolności uczniów;
- integrować uczniów poprzez udział w akcjach społecznych, charytatywnych, konkursach, olimpiadach, wyjazdach oraz promowanie ich sukcesów w środowisku szkolnym i lokalnym;
- efektywny udział w programie doradztwa zawodowego, w celu obrania dalszej ścieżki kształcenia.